

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1884.   Andra Kammaren.   N:o 16.

Lördagen den 1 Mars.

Kl. 7 e. m.

Fortsattes det på förmiddagen började sammanträdet.

§ 1.

Till afgörande förelåg Andra Kammarens Första Tillfälliga Utskotts Betänkande N:o 3 (i samlingen N:o 5), i anledning af väckt motion i fråga om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående rätt för kommunalstämmornas och kommunalnämndernas ordförande att begagna tjänstefrimärken.

Angående rätt för kommunalstämmas och kommunalnämnds ordförande att begagna tjänstefrimärke.

Uti ifrågavarande, inom Andra Kammaren väckta motion, N:o 43, hade Herr *Carl Persson* från Skaraborgs län på i motionen angifna skäl hemställt, att Riksdagen ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t begära, att den fribrefsrätt, genom användande af tjänstefrimärke, i och för tjänst eller uppdrag, som tillkomme statens embets- och tjänstemän, äfven måtte tillerkännas kommunalstämmornas och kommunalnämndernas ordförande.

Utskottet hade hemställt, att motionen icke måtte vinna Riksdagens bifall, emot hvilken hemställan Utskottets ledamot Herr *J. E. Ericsson* i Ahlberga afgifvit sin reservation samt hemställt, att motionärens framställning måtte vinna Riksdagens bifall i den utsträckning, att kommunala funktionärer skulle beredas ifrågavarande förmån, för så vidt postförsändelserna afsåge statistiska ändamål.

Sedan Utskottets hemställan blifvit uppläst, anförde:

Herr *Carl Persson*: Af det föreliggande betänkandet finner jag visserligen, att Utskottet afstyrkt min motion; men då fullständig enighet inom Utskottet icke varit rådande, anser jag mig på denna grund föranlåten att yrka bifall till densamma. De skäl, som af Utskottet åberopats för afslag, synas mig genom reservationen vederlagda. Då jag deremot icke kan gilla det slut, hvartill reservanten kommit, får jag således yrka bifall till motionen i oförändradt skick.

*Angående
rätt för
kommunal-
stämmas och
kommunal-
nämnds ord-
förande att
begagna tje-
nsteprimärke.
(Forts.)*

Herr A. P. Lind: Jag hade icke kunnat föreställa mig, att Utskottet skulle afslå en så billig begäran som den, hvilken innefattas i Herr C. Perssons motion. Hvar och en af Kammarens ledamöter har sig nogsam bekant, att de kommunala tjenstemän, om hvilka i motionen är fråga, hafva skyldighet att meddela underrättelser till embetsverken, att lemna statistiska uppgifter m. m. Vidare hafva de att göra med mantalslängder, taxerings-, berednings- och pröfningsärenden, afkortningslängder och fattigvården, hvilka fordra en ganska omfattande brevvetling. Det synes mig således vara en billig begäran motionären här framställt; och det förundrar mig derföre, att Utskottet afslagit hans framställning. En af Utskottets ledamöter har visserligen reserverat sig och tillstyrkt motionen till en del; men jag kan för min del icke vara ense med honom, utan anser att motionen bör bifallas i dess helhet. Då, såsom i reservationen säges, kyrko- och skolrådsordförande hafva rättighet att begagna tjensteprimärlen, finnes det ingen anledning, hvarför icke kommunalstämmornas och kommunalnämndernas ordförande skulle få åtnjuta samma rättighet.

Jag anhåller om bifall till motionärens förslag i dess helhet.

Herr Huss: Motionären sade, att han funnit sig föranlåten att yrka bifall till motionen hufvudsakligen af det skäl, att fullständig enighet inom Utskottet icke varit rådande. Utskottet var fullkomligt enstämmigt, då ärendet bordlades; men när utlåtandet skulle befordras till trycket, uppträdde Herr J. E. Ericsson med sin reservation. Vidare sade den ärade motionären att de skäl, som af Utskottet åberopats för afslag, skulle vara fullständigt vederlagda genom den vid betänkandet fogade reservationen. Innan ännu några flere af Kammarens ledamöter till äfventyrs skulle komma att åberopa reservationens innehåll, ber jag derföre få fästa uppmärksamheten på hvad reservationen egentligen innehåller. I formelt afseende är den delad i tvenne hufvudstycken, och i fråga om innehållet i lika många osanningar eller, för att begagna ett mildare uttryck, vilseledande uppgifter.

Motionären säger för det första, att ordförande i kyrko- och skolråd är berättigad till begagnande af tjensteprimärke. Jag har noggrant genomläst Svensk Författningssamling för 1873, men icke kunnat finna någon dylik rätt för ordförande i kyrko- och skolråd. Förhållandet lär vara, att presterna, som äro ordförande i kyrko- och skolråd, hafva fribrefsrätt för sina embetsskrifvelser, och sannolikt är, att de begagna denna rätt äfven på skrifvelser, som röra kyrko- och skolrådet. För att bevisa detta ber jag att få anföra, att vice ordförande i skolråd, hvilken icke behöfver vara prest och sålunda har att i sin ställning såsom ordförande afsända skrifvelser i skolrådsangelägenheter, visserligen icke enligt 1873 års förordning har någon fribrefsrätt.

Vidare säger reservanten, att samma ansvar är stadgad för hvem det vara må, som missbrukar fribrefsrätt. Men detta är icke förhållandet, ty om en tjensteman bryter mot författningens föreskrifter, så är detta ett svårare brott än när en person, som icke är tjensteman, förbryter sig mot densamma.

De skäl, Utskottet anfört för sitt utlåtande, äro så korta, att jag antager, att ingen här i Kammaren icke tagit kännedom om dem, hvadan jag icke skall besvåra Kammaren med att upprepa dem. Det finnes emellertid ännu ett skäl för afstyrkande af motionärens förslag, som väl blef i Utskottet omnämndt, men som ej kom att upptagas i Utskottets utlåtande, till följd af ett i motionen förekommande uttryck, som syntes Utskottet något sväfvande. På femte raden i motionen använder motionären uttrycket kommunernas förtroendemän. Det är antagligt, att motionären dervid haft äfven stadskommunernas förtroendemän i gunstig åtanke. Men vid slutet af den korta motionen sammankrymper yrkandet till den grad, att det omfattar endast landtkommunernas förtroendemän.

Angående rätt för kommunalstämmas och kommunalnämnds ordförande att begagna tjänstefrimärke.
(Forts.)

Huruvida det må vara med den i motionen omtalade billigheten och rättvisan öfverensstämmande, att endast landtkommunernas, men icke jemväl stadskommunernas förtroendemän åtnjuta en sådan rätt, derom hyser jag stora tvifvel.

Herr Talman! Jag hemställer om bifall till Utskottets utlåtande.

Herr J. E. Ericsson i Ahlberga: Då den talare, som nyss hade ordet, anmärkte, att en uppgift i reservationen skulle vara sanningslös, så vederlade han sig sjelf på samma gång, då han sade, att presterskapet, som är sjelfskrifven ordförande i kyrko- och skolrådet, har fribrefsrätt. Jag behöfver derföre icke bemöta denna anmärkning.

Hvad beträffar den omtalade svårigheten med kontrolleringen af fribrefsrätten, så har Kongl. Maj:t funnit sig föranlåten att nästan årligen sedan år 1873 medgifva dylik rätt åt åtskilliga korporationer och personer, utan att någon som helst olägenhet i sådant afseende förnummits. Så t. ex. medgaf Kongl. Maj:t år 1874 rätt för polisuppsyningsmän i Ronneby och direktioner öfver militärhospital och medaljfonden att begagna tjänstemärken. År 1875 medgafs länsveterinärer och direktionen öfver presterskapets enke- och pupillkassa rätt att använda tjänstefrimärken. 1876 medgafs en dylik rätt åt svenska kyrkans missionsstyrelse och 1877 polisuppsyningsmän i åtskilliga orter, båtsmanskorpraler, kringresande undervisare i scheferiskötseln och ullkulturen o. s. v. Alla dessa hafva näppeligen större skäl att erhålla en dylik rätt än kommunernas förtroendemän. På grund här af har jag ansett motionärens begäran, i hvad den afser statistiska ändamål, vara billig och rättvis och yrkar bifall till reservationen.

Herr A. P. Lind: Med anledning af Herr Huss' yttrande om stadskommunernas förtroendemäns förhållande till denna fråga vill jag anmärka, att det är en stor skilnad mellan stads- och landtkommunerna i detta fall, ty på landet bo vanligen ordförandena i kommunalstämmorna och kommunalnämnderna långt från alla de myndigheter, med hvilka de för sina befattningar äro tvungne sätta sig i en direkt förbindelse, och måste derföre ligga i stor korrespondens med statens tjänstemän, af hvilka i synnerhet må nämnas kronofogdar, häradsskrifvare och länsmän, då deremot stadskommunernas förtroendemän bo just inom samma område som de statstjänstemän, med hvilka

*Angående
rätt för
kommunal-
stämmas och
kommunal-
nämndsord-
förande att
begagna tjen-
stefrimärke.
(Forts.)*

likartade förbindelser som de förra få ega rum, och till följd hvaraf ingen nämnvärd korrespondens är eller blir behöflig.

Om nu Kongl. förordningen den 5 December 1873 kan så tydas och tillämpas, som Herr Huss sökt göra troligt, då vågar jag påstå, att de allra fleste af våra herrar pastorer, som äro sjelfskrifne ordförande i kyrko- och skolråden, gjort sig hemfallne till laga ansvar för missbruk af tjenstefrimärkens begagnande.

Om Herr Huss såsom ledamot af Utskottet hade velat upplysa detsamma, att från hans kronofogdeexpedition får årligen affätas en mängd skrivelser i många olikartade ärenden till de kommunala myndigheterna inom fögderiet, hvarå dessa nödgas vid laga påföljd afgifva svar och upplysningar, så tror jag att Utskottet skulle hafva kommit på andra tankar i frågan, och utlåtandet fått ett helt annat innehåll, men som i de flesta fall ordförandeplatserna i kommunalstämmorna och nämnderna innehafvas af allmogemän, så tycker nog Herr Huss att desse bönder böra betala postportot, under det han sjelf och vederlikar åtnjuta stor lön och fribrefsrätt, ty en del af desse tjenstemän tycker nog att bönderna med ett eller annat tilläggsnamn böra väl kunna tåla både små och stora uppoffringar. Jag vidhåller mitt förra yrkande.

Herr P. M. Larsson: Jag har vid justeringen af föreliggande betänkande låtit anteckna, att jag icke deltagit i ärendets behandling inom Utskottet, antydande dermed en från Utskottet afvikande mening, hvilken jag likväl icke aktat nödigt i Kammaren försvara, alldenstund frågan synes mig vara af underordnad ekonomisk betydelse. Hvad som emellertid uppkallat mig att, det oaktadt, begära ordet, var den öfvermodiga ton, hvarmed talaren på vesternorrlandsbanken behagade mönstra reservationen. Kan hända skulle man i motsats till de förmenta osanningarne och hufvudstyckena deri kunna påvisa dubbla antalet sanningar med modifikation och dito afdelningar i det af talaren för ofelbart ansedda utskottsbetänkandet, utan att jag skulle anse någonting vunnit med den vidräkningen.

Jag för min del tror att, om Herr Huss icke uteslutande hållit sig vid Svensk Författningssamling för år 1873 och deri förekommande Kongl. förordning af 5 Maj, utan såsom sig bort jemväl genomläst författningssamlingarne för de senare 10 åren, skulle han hafva funnit, det fribrefsrätt förmedelst tjenstefrimärken nästan årligen blifvit tillerkänd åtskilliga korporationer och personer, som icke äro statens embets- och tjenstemän.

Nu är det icke fråga om annat än den från reservantens sida begärda fribrefsrätt för vissa kommunala tjenstemän, och jag är öfvertygad om, att 1873 års förordning icke lägger några hinder i vägen för ett sådant utvidgande af fribefsrrätten, i synnerhet som myndigheter och personer i städerna redan erhållit medgifvande att för statistiska ändamål begagna en sådan rätt, och tvifvels utan torde det vara principiellt riktigt, att landtkommunernas tjenstemän erhålla samma rätt för samma ändamål. Skulle det då vara mer än i sin

ordning att bifalla reservantens hemställan och uti ifrågavarande hänseende likställa landtkommunerna med stadskommunerna? Knappast.

Jag skall, medan jag har ordet, fördenskull tillåta mig att yrka bifall till reservationen.

Angående rätt för kommunalstämmas och kommunalnämnds ordförande att begagna tjänstefrimärke.
(Forts.)

Herr Abr. Rundbäck: I Utskottet har den åsigt gjort sig gällande, att bifall till motionen skulle vara att på staten öfverflytta en utgift, som rätteligen åligger och bör åligga de särskilda kommunerna, och att detta skulle vara ganska betänkligt; ty, om en ordförande i kommunalstämma eller kommunalnämnd får vidkännas några utgifter i kommunens angelägenheter, så vill det väl synas, som om kommunen borde ersätta honom hans kostnader och icke låta staten göra det. Dessutom har Utskottet ansett, att den hjälp, som genom bifall till motionen skulle beredas kommunerna, vore så ringa, att staten icke borde derom anlitas, samt att, om alla kommuner på detta sätt verkligen skulle på statens bekostnad beredas en liten lättnad, förhållandet dock icke komme att blifva annat, än att man finge gifva med den ena handen, hvad man toge med den andra. Dessutom har man i Utskottet ansett, att staten hitills följt den grundsatsen att icke medgifva fribrefsrätt åt andra än sina egna myndigheter, och att skäl för denna grundsats' frånträdande här icke finnes.

Ytterligare ber jag få påpeka en omständighet, som redan framhållits af Herr Huss.

Om nemligen motionären åsyftat, såsom klämman i hans motion angifver, att allenast ordförande i kommunalstämma och kommunalnämnd skulle komma i åtnjutande af den ifrågasatta förmånen, så skulle ju alla stadskommuner uteslutas derifrån; och det kan väl icke vara lämpligt att lagstifta så, att somliga uteslutas från en förmån, som andra erhålla. Är meningen åter att jemväl inrymma nämnda förmån åt stadskommunerna, så tror jag att det vore en ringa tjänst man gjorde landtkommunerna, hvilkas korrespondens åtminstone i jemförelse med stadskommunernas, är högst obetydlig.

Slutligen torde de ansvarsbestämmelser, som äro stadgade i Kongl. förordningen den 5 December 1873 för dem, som bryta i afseende å fribrefsrättens begagnande, icke vara tillämpliga på ordförande i kommunalstämma och kommunalnämnd. Ty det heter i omförmälda förordning, att, om embets- eller tjänsteman öfverträder der stadgade förbud eller missbruka tjänstefrimärke m. m., han kan blifva förfallen till högre ansvar än böter, och detta stadgande, som kan röra sjelfva tjänsten, torde endast ega tillämplighet på statens embets- och tjänstemän, men icke på kommunernas förtroendemän.

Jag tror sålunda, att Utskottet haft giltiga skäl för sin hemställan om afslag å motionen, samt yrkar bifall till Utskottets i ärendet afgifna betänkande.

Härmed förklarades öfverläggningen slutad. Sedan Herr Talmanen gifvit propositioner å de yrkanden, som derunder förekommit, biföll Kammaren Utskottets hemställan.

§ 2.

*Angående
nedsättning i
fraktafgifter
å statens
jernvägar
för artificiella
gödnings-
ämnen.*

Föredrogs vidare Andra Kammarens Andra Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 3 (i samlingen N:o 6), i anledning af väckt motion om nedsättning i fraktafgifter å statens jernvägar för artificiella gödningsämnen, deri Utskottet hemställt, att förevarande af Herr *G. Jansson* väckta motion (N:o 51) måtte lemnas utan afseende.

Ordet begärdes af

Herr Schenström, som yttrade: Herr Talman! Må hända anser många denna motionärens framställning allt för obetydlig att derät egna synnerlig uppmärksamhet. Efter min uppfattning saknar likväl ej denna fråga sin betydelse. Hvarje åtgärd till befrämjande af ett intensivt jordbruk inom landet förtjenar nemligen, enligt min åsigt, att af Riksdagen omhuldas. Man klagar öfver jordbrukets betryckta ställning; ja, denna klagan är åtminstone inom min ort berättigad inom snart sagdt alla näringsgrenar, och emellan dem råder en så intym vevselverkan, att lider den ena, så lider ock den andra. Senare årens dåliga skördar af ett i allmänhet extensivt brukningssätt i förening med tid efter annan under de goda åren orimligt högt uppdrifna både egendomsvärden och arrenden från statens domäner hafva, jemte en del andra orsaker, vållat denna vår modernärings tryckta ställning för det närvarande. Motionen hade derföre äfven, så som jag ser saken, bort röna framgång. Utskottet erkänner också, att det inom ett begränsadt område vore en *afsevärd* fördel för jordbruket, om staten i större eller mindre grad beredde fraktfrihet å jernvägarne för kalk och gödningsämnen, men — så komma de obotärdiges förhinder, att ej säga den svenska afunden --- ett *mindretal skulle nemligen deraf draga fördel*. Skall *det* vara ett fel? Jag svarar, med hänvisande till de skäl, som den ärade talaren på stockholmsbänken härom aftonen i sitt glänsande föredrag i slikt hänseende anförde. Utskottet förmenar vidare, att det af motionären afsedda mål icke ernås genom så beskaffadt statsunderstöd, som af honom blifvit ifrågasatt. Huru vill då Utskottet gynna jordbruket? Jag antager såsom möjligt: genom skatternas afskrifning. Men, i så fall, är det min öfvertygelse, att — derest statsverket årligen ansloge jemförelsevis icke obetydliga summor för att på lämpligt sätt fritt eller till mycket nedsatt pris tillgodoföra företrädesvis förlagsfattige jordbrukare det "guld", som, nedlagdt i jorden, framalstrar rika skördar, och i öfrigt sökte befordra ett intensivt jordbruk — landtmannens välstånd skulle höjas mycket mera än genom en *sjelfva jorden* aldrig tillgodokommande skatternas afskrifning — om *den* bifölles.

Vestmanland beröres obetydligt af en statsbana, och i den del af länet, som är min hembygd, framgå endast *enskildes* jernbanor. Herr Talman! Jag tigger således ej för *min* sjuka mor, då jag vördsamt anhåller om bifall till motionärens förslag.

Vidare anförde

Herr Bokström: Den ärade talaren från Vestmanland har ordat om jordbrukets betryckta ställning och har liksom motionären dermed motiverat den förevarande motionen. Jag åter skall be att få uppläsa några rader ur en i dessa dagar utkommen skrift, författad af en auktoritet, som icke lärer kunna fränkännas kompetens att yttra sig om vårt jordbruks ställning. Skriften är utgifven på franska språket och på föranstaltande af Landbruksakademiens förvaltningsutskott, och exemplar deraf lära hafva genom vår regering skickats till utlandet för att der sprida kännedom om jordbrukets närvarande ståndpunkt i Sverige. I densamma heter det bland annat: "Hvad med akademiens stiftande afsågs, nemligen att upphjelpa landtbruket och med det samma befordra landets välstånd, lyckades synnerligen väl, och redan från och med 1820 hade jordbruket i Sverige — som ända sedan 1650, då fri införsel af utländsk spannmål allra först tilläts, årligen behöft införskrifva stora qvantiteter spannmål (ända till 800,000 tunnor årligen i medeltal, som under tiden från 1781 till 1790) — redan nått den utveckling, att det icke endast kunnat fylla det inhemska årliga behovet af spannmål, utan äfven hafva deraf betydliga öfverskott till export, hvarefter boskapsskötseln och mejerihushållningen utvecklat sig derhän, att vi äfven af dess produkter numera exportera icke obetydliga qvantiteter utöfver hvad som ännu deraf importeras. Samtidigt härmed hafva stora fabriker inom landet uppstått, vid hvilka tillverkas nya ändamålsenliga åkerbruks- och andra redskap af lika godhet som de bästa från utlandet, och jordbruket jemte boskapsskötseln och mejerihushållningen intaga nu en aktningvärd ståndpunkt. Målet, som afsågs att vinna, då Landbruksakademien stiftades, det nemligen att "*inom egna gränser eröfra Finland åter*", det hafva vi redan uppnått!" Och längre fram i broschyren påpekas ett annat *egna gränser återvinna de Sverige fordom tillhöriga Östersjöprovinserna.*

Så låter det från det hållet. Och detta skulle kunnat åstadkommas trots grundskatterna, trots indelningsverket, trots våra i många afseenden mindre gynsamma klimatiska förhållanden och trots saknaden af fraktfrihet för kalk och gödningsämnen å statens jernvägar.

Utskottet har tagit sig friheten fästa uppmärksamheten på, att i frågasatta fraktnedsättning å jernvägarne skulle kunna framkalla liknande anspråk från andra näringar, som kunde vara med jordbruket lika berättigade dertill. Detta skulle blifva en början till ett nytt slags statsunderstöd, hvartill Utskottet icke vill lemna någon uppmuntran. För öfrigt måste Riksdagen vara intresserad af att jernvägarne hafva någon inkomst af trafiken, och tydligt är, att trafiktaxorna böra bestämmas med hänsyn till trafikens fordringar. Skulle det vara förmanligt för trafiken, att lägre fraktsatser å en eller annan artikel fastställes, så är det väl trafikstyrelsen, som bör taga den saken i noggrann ompröfning, och derest anspråket på billiga fraktafgifter icke dervid vinner rättvist afseende, torde rätta sättet vara att i besvärsväg hos Kongl. Maj:t söka få hvarje billigt kraf i detta hänseende

Angående
nedsättning i
fraktafgifter
å statens
jernvägar
för artificiella
gödnings-
ämnen.
(Forts.)

Angående nedsättning i fraktafgifter å statens jernvägar för artificiella gödningsämnen.
(Forts.)

tillgodosedt. Riksdagen är må hända icke rätta forum för bestämmande af fraktsatserna, och Utskottet torde icke vara i tillfälle att lemna en sådan utredning i dylika frågor, som kan läggas till grund för ett beslut af Kammaren. Af dessa skäl har Utskottet ock funnit riktigast att afstyrka bifall till motionen, och får jag för min del anhålla om godkännande af Utskottets förslag.

Herr *A. P. Lind* instämde med Herr Bokström.

Herr *A. P. Danielson*: Jag har icke begärt ordet för att göra annat yrkande än om bifall till Utskottets förslag. Men jag ber att få yttra några ord i anledning af den utaf Utskottets ordförande åberopade skrift eller broschyr, som på ett särdeles fördelaktigt sätt utmålar jordbrukets närvarande ställning. Jag får verkligen säga, att det väl kan passa att skicka en sådan skrift till utlandet för att stärka vår kredit, men jag tror dock att i verkligheten förhåller det sig med jordbruket helt annorlunda. Man kan icke säga att jordbrukets ekonomiska ställning på senare tider förbättrats, utan att den tvärt om försämrats, äfven om vi hafva fått flera läroanstalter för jordbruksnäringen. Ett faktum är det, att jordbrukets ställning blifvit allt mer och mer betryckt. Jag har endast velat säga detta såsom en protest mot sådana blomstermålningar, som man nyss hört uppläsas.

Herr *Lasse Jönsson*: Gent emot hvad här yttrats angående jordbrukets stora framsteg ber jag få framhålla, att enligt officiella statistiska siffror, som i dag kommit oss till handa, inteckningarne i fastigheterna uti riket stigit under år 1882 med 42 millioner kronor, och att hela sammanlagda beloppet af den intecknade gälden för närvarande utgör omkring 1,230,485,085 kronor. Jag undrar om icke dessa siffror tala tillräckligt i fråga om vårt lands tillstånd. Jag har endast velat anföra dem för att visa, att den stigande välmågan icke är så storartad, som vissa blomstermålare vilja framhålla.

Herr *Bokström*: Jag ber endast få erinra, att tillökningen af inteckningar med 42 millioner kronor uppkommit till en del genom förnyelser af äldre inteckningar, och vidare att den omständigheten, det jorden är intecknad till högt belopp, tyder derpå, att denna jord verkligen har ett ganska stort värde.

Herr *P. Persson i Isie*: Hvarje sak kan ses från flera sidor; och så förhåller det sig äfven med denna. Att en nedsättning i fraktafgifter å statens jernvägar för artificiella gödningsämnen skulle vara till gagn för alla jordbrukare, som bo långt ifrån gödselfabrikerna, kan icke förnekas, och att i allmänhet äfven den jorden, som ligger af läge från jernvägarne, är allt för väl i behof af all hjälp, som kan åstadkommas genom billigare gödningsämnen. Men trots dessa ömmande omständigheter tror jag icke att det egentligen är der, som "skon klämmer", utan är det de orättvisa skatterna som behöfva jemnas;

men detta hör nu icke hit. Vill man draga konsekvensen af motionärens förslag, så borde en sådan fraktnedsättning beviljas äfven för jordens produkter o. s. v. För öfrigt skulle ifrågavarande fraktnedsättning icke blifva så stor, att derigenom någon synnerlig lättnad för jordbruket skulle kunna vinnas, och dessutom icke heller komma de flesta till godo.

*Angående
nedsättning i
fraktagifter
å statens
jernvägar
för artificiella
gödnings-
ämnen.
(Forts.)*

Jag anser det derföre vara bäst att antaga Utskottets förslag, hvarföre jag yrkar bifall till detsamma.

Vidare anfördes icke. Efter det Herr Talmannen framställt propositioner i enlighet med de under öfverläggningen gjorda yrkanden, blef Utskottets hemställan af Kammaren bifallen.

§ 3.

Härefter, förekom till behandling Andra Kammarens Andra Tillfälliga Utskotts Utlatande N:o 4 (i samlingen N:o 7), i anledning af väckt motion angående förändrad lydelse af § 16 i Kongl. förordningen den 7 December 1883 om expeditionslösen.

*Angående
ändring i
§ 16 af
gällande
expeditionss-
taxa.*

Uti ifrågavarande, inom Andra Kammaren väckta motion, N:o 66, hade Herr *Hans Andersson* föreslagit, att Riksdagen ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att sista stycket af 16 § i förenämnda Kongl. förordning måtte erhålla följande förändrade lydelse:

“Expedition, som begäres af annan än part, skall vara att tillgå genast eller sist inom fjorton dagar, så vida derför icke möter hinder, som det icke beror på expeditionshafvanden att undanrödja och om hvars beskaffenhet han är skyldig att, om sådant begäres, utan ersättning lemna sökanden skriftlig uppgift. Dock bör vid utmätning, om borgenär eller gäldenär äskar protokoll öfver förrättningen, sådant protokoll senast nästa dag hållas honom till handa“; och hade Utskottet hemställt, att motionen måtte bifallas.

Emot denna Utskottets hemställan hade reservationer anmälts dels af Herr *A. M. Lundberg* och dels af Herr *Aug. Bokström*, hvilken senare föreslagit, att Riksdagen ville i underdånig skrifvelse till Konungen anhålla, att sista stycket af § 16 i Kongl. förordningen den 7 December 1883 om expeditionslösen måtte erhålla följande förändrade lydelse:

“Expedition, som begäres af någon annan än part, skall vara att tillgå genast eller så snart som möjligt är och senast inom trettio dagar. Dock bör vid utmätning, om borgenär eller gäldenär äskar protokoll öfver förrättningen, sådant protokoll senast nästa dag hållas honom till handa.“

Efter det Utskottets hemställan föredragits, anförde:

Herr Bokström: Såsom Kammaren behagade finna af betänkandet, har jag i viss mån afvikit från Utskottets förslag. Jag är ense med Utskottet och motionären derom, att det vore af synnerlig vigt, att i ifrågavarande förordning få införd en bestämd tidsgräns

Angående
ändring i
§ 16 af
gällande
expeditionss-
taxa.
(Forts.)

för utlemnandet af sådana expeditioner, som deri omförmälas. Deremot är jag af olika mening i fråga om utsträckningen af denna tid och vidare beträffande det tillägg till paragrafen, som motionären föreslagit. Han vill hafva tiden bestämd till 14 dagar, och jag till 30. Jag har stödt min mening på de komiterades utlåtande, hvilka såsom sakkunnige biträdt statsrådet och chefen för Civildepartementet med upprättandet af förslag till nu gällande expeditionstaxa. I likhet med dem anser jag nemligen det vara af vigt, att icke för knapp tid tillmätes för expeditionshafvande, då vissa expeditioners utfärdande förutsätter vidlyftiga handlingars genomgående, och det för den sökande bör vara af intresse, att icke något hastverk kommer i fråga. Dessutom är jag öfvertygad derom, att expeditionshafvanden, äfven om tiden utsträcker till 30 dagar, i allt fall skall tillmötesgå den sökande med att så snart som möjligt utlemna begärda expeditioner.

Utskottet har vidare tillstyrkt det af motionären föreslagna vilkoret: "Så vida därför — skriftlig uppgift". Detta tillägg är enligt mitt förmenande alldeles obehöfligt, ty det är ju klart, att en expeditionshafvande icke kan utfärda en expedition, då därför möter hinder, som det icke beror på honom att undanrödja, och dessutom åligger det redan enligt nuvarande expeditionsförordning expeditionshafvande att utan lösen meddela bevis öfver att begärd expedition icke utlemnats. Jag anhåller om bifall till min reservation.

Herr von der Lancken: Jag är fullkomligt ense med den siste talaren i afseende på den senare punkten i hans anförande. Hvad åter angår bestämmandet af den tid, inom hvilken expeditionshafvande skall utlemna begärd expedition, är jag af en annan mening. Jag har sjelf förestått domsaga och är för närvarande borgmästare i Kristianstad, så att jag har liten erfarenhet i den saken. Jag tror icke att i vanliga fall hinder möter för expeditionshafvande att inom 14 dagar utfärda begärd expedition, ty de expeditioner, hvarom här är fråga, äro endast afskrifter eller gravationsbevis. Hvad de förra beträffar, så inskränker sig expeditionshafvandens befattning till att lemna handlingen till en renskrifvare och sedan afskriften blifvit kollationerad expediera densamma. Detta är således en mycket enkel åtgärd. Med gravationsbevisen är det deremot ett annat förhållande. För deras expedierande fordras ett vidlyftigare arbete. Men äfven de kunna i regeln hinna expedieras inom 14 dagar, och jag kan icke dölja, att om man bestämde tiden till 30 dagar, skulle det kunna tänkas, att en och annan expeditionshafvande skulle antaga denna tid såsom regel och svara den sökande: "jag har 30 dagar på mig och kan icke expediera handlingen förr".

Jag yrkar bifall till Herr Bokströms reservation, dock med det vilkor, att tiden ändras från 30 till 14 dagar.

Herr Lewin: Eftersom jag tillhör antalet af dem, som hafva att utlemna expeditioner, torde det tillåtas mig att yttra några ord i frågan som föreligger.

I likhet med motionären har jag mig bekant, att det icke sällan inträffar att personer, hvilka vända sig till vederbörande expeditionshafvande för erhållande af sådan handling som gravationsbevis, få vänta derpå i veckor och månader, ja, till och med ännu längre. Det är gifvet, att sådan väntan kan för dem orsaka stora olägenheter och till äfventyrs äfven ekonomisk förlust. Den bestämmelse, som finnes i nu gällande expeditionstaxa, att handlingar, af den beskaffenhet som gravationsbevis, skola utlemnas genast eller så fort som möjligt, är så otydlig, att man med lagen i hand svårligen kan åtkomma en försumlig, tredskande expeditionshafvande. Och det kan väl icke vara lämpligt att låta lagstiftningen förblifva i ett sådant skick. I likhet med föregående talaren anser jag, att den af motionären föreslagna tid för expeditionens utlemnande, eller sist inom 14 dagar, bör vara för alla vanliga fall tillräcklig. Om också en expeditionshafvande har svårt att afbryta ett påbörjadt vidlyftigt arbete, som kan upptaga flera dagar, synes mig i allt fall som skulle, äfven med antagande af sådant arbete, fjorton dagar vara tillräcklig tid att hinna utfärda både ett och flera gravationsbevis.

Det kan likväl inträffa fall, då det icke är möjligt för en expeditionshafvande att inom 14 dagar utfärda de begärda handlingarne. Han kan till exempel vara borta på en tjänsteresa, som upptager en tid af tvenne veckor, eller också kan han vara i behof af handlingar, hvilka förvaras på mer eller mindre aflägsna tingsställen, och man kan väl icke sätta i fråga, att han på egen bekostnad skall företaga en resa efter dem. Jag förmodar att det är för dylika fall, som motionären tillagt bestämmelsen, att om expeditionshafvande, i fall af hinder, som icke berott på honom att undanrödja, icke kan utgifva begärd handling inom 14 dagar, han skall vara skyldig att uppgifva detta hinders beskaffenhet och, om så begäres, lemna uppgiften skriftligen. Jag föreställer mig att ett sådant stadgande skulle vara både till skydd för den expeditionshafvande, som har verkligt hinder, och tillika väl egnadt att förekomma att hindret är allenast en förevändning. Det synes mig derföre vara skäl att bifalla motionärens förslag. Möjligen förekomma expeditioner, hvilka ej kunna utfärdas utan föregående mer eller mindre vidlyftig arkiv-förskning och af sådan eller annan anledning göra det för expeditionshafvanden nödigt att erhålla längre rådrum än fjorton dagar. Min erfarenhet kan icke vara fullt uttömmande, så att jag vågar yttra mig med någon vissnet i detta hänseende. Men jag föreställer mig likväl att, om Kammararen bifaller motionärens förslag och frågan derefter kommer under Kongl. Maj:ts pröfning, Kongl. Maj:t nog skall tillse, hvilka föreskrifter kunna vara lämpliga. Skulle handlingar finnas, hvilka fordra ett särskildt tillvägagående för deras utfärdande, torde derom nog komma att meddelas särskilda bestämmelser i expeditionstaxan.

*Angående
ändring i
§ 16 af
gällande
expeditionstaxa.
(Forts.)*

Herr Schenström: I motsats mot Herr von der Lancken hyser jag den mening, att man bör förena sig med Herr Bokström i den af honom afgifna reservationen. Då det heter der, "så snart som möjligt är och senast inom trettio dagar", så är det ju en moralisk för-

Angående
ändring i
§ 16 af
gällande
expeditionss-
taxa.
(Forts.)

pligtelse för expeditionshafvanden att fullgöra "så snart som möjligt" sina åligganden der vid lag. Hvarför skall man begränsa denna tid till 14 dagar, då den tiden mången gång är otillräcklig? På landet kan det understundom hända, att personer begära 20—30, ja, ända till 50 gravationsbevis på en gång. Den, som känner till huru en massa små detaljer kunna göra detta arbete omfattande och vet att en samvetsgrann domare får genomse inteckningsprotokollen 2 à 3 gånger för att vara riktigt säker på att han icke begått något misstag, må väl förutnna honom den tid, som kan vara behöflig till arbetets ordentliga uträttande, öfvertygad derom, att han helt visst skall se till att parten så fort som möjligt får sina handlingar. Men man bör väl icke söka tvinga domaren till något, som är alldeles omöjligt.

Jag anhåller således om bifall till Herr Bokströms reservation, hvilken jag anser vara den mest lämpliga.

Herr Magn. Andersson: Inom den ort, hvilken jag representerar, har icke varit skäl till någon klagan emot domarena i nu ifrågasvarande hänseende, och man har derföre der icke heller behöft ifrå för några sådana förändringar i denna förordning, hvilka med motionen afses. Men då man inom Utskottet hört hvad som passerat inom andra domsagor, så torde lagen behöfva skärpas, så att expeditionstiden närmare begränsas. Det har t. ex. inträffat, att vid försäljning af en egendom, hvilken vanligen tillträdes, då köparen erlagt köpeskillingen, säljaren icke fått lyfta denna köpeskillning förr än han skaffat sig gravationsbevis. Säljaren har då rest till domaren, men der fått det beskedet, att domaren icke hade tid dermed. Han fick icke beviset den dagen, utan fick göra resan för andra gången och fick då samma svar. Sälunda blef köpeskillingen liggande en ganska lång tid. Det torde vara alldeles nödvändigt, att någon gräns sättes för ett sådant förfarande. Jag tror derföre, att det icke ligger någon fara uti att bestämma tiden, inom hvilken en expedition skall vara att tillgå, till 14 dagar, hvilket af motionären föreslagits. Är det så att domaren har förhinder, behöfver han ju endast derom utfärda bevis.

Jag anhåller om bifall till motionärens förslag.

Herr Hæggström: Få af de motioner, som blifvit hänskjutna till Tillfälliga Utskottets behandling, hafva varit af en sådan vikt, som den nu föreliggande. Den berör så många olika förhållanden i det dagliga lifvet, att vi böra vara motionären tacksamma för att han framkommit med sitt förslag. Så väl af komiterades betänkande som af Svea hof-rätts och det Tillfälliga Utskottets utlåtande och af den vid det sistnämnda fogade reservationen finner man, hvad som äfven af sakkunnige här framhållits, att det är inteckningar, som oftast förekomma i det dagliga lifvet. Många behöfva låna penningar, låntagaren måste lemna säkerhet, och denna består vanligen i inteckningar. Det är då af största vikt, att dessa inteckningar äro tillgängliga i tid, ty, mine herrar, 24 timmars uppskof kan välla en mans ruin. För min del är jag således motionären tacksam för det han bragt denna sak å bane. Jag är vidare Utskottet tacksam, för det att Utskottet velat

gifva honom rätt i hans nu föreliggande förslag, men ännu mera tacksam är jag mot de sakkunnige män, som här yttrat sig i frågan. Jag kan icke finna annat, än att det är ett skydd för expeditionshafvanden att vara pligtig uppgifva, hvilka hinder fördröjt expeditionen. Nu gällande stadgande "så snart som möjligt", huru har det väl tillämpats? Det har dröjt ända till 2 à 3 månader, innan expeditionen kunnat erhållas. Detta bevisar väl att det är en lucka i lagstiftningen, som bör med det första fyllas, i synnerhet som många stora och viktiga intressen kunna beröras deraf.

På grund af hvad jag sålunda anfört ber jag få yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Lundberg: Såsom af Utskottets betänkande synes, hade de komiterade, som år 1882 afgåvo förslag till förordning angående expeditionslösen, föreslagit en tid af trettio dagar, hvarutöfver med tillhandahållande af expeditioner af ifrågavarande slag icke skulle få dröjas. Häremot hade Svea hofrätt i utlåtande den 16 Februari 1883 anfört, »att — då å ena sidan för utfärdandet af expeditioner af dessa slag endast undantagsvis torde erfordras så lång tid som trettio dagar, och nämnda tidsbestämmelse således finge anses hafva tillkommit för angifvande af den yttersta gräns, hvaröfver med expeditions tillhandahållande ej må fördröjas, men det å andra sidan torde kunna i något fall inträffa, att denna tidrymd måste öfverskridas — en sådan tidsbestämmelse syntes olämplig, synnerligen som en dylik föreskrift möjligen kunde gifva anledning till den missuppfattning, att expeditionshafvande ansvarslöst egde att under de bestämda trettio dagarne dröja med utlemnande af expedition, som genast eller inom jemförelsevis kort tid bort kunna tillhandahållas, i hvilken händelse föreskriften skulle hafva en motsatt verkan till den, som dermed åsyftas,» och ansåg hofrätten derföre, att det i förordningen den 30 November 1855 förekommande stadgande, att expeditioner af oförmälda slag skulle »genast eller så snart möjligt vore hållas vederbörande tillhanda», borde förblifva oförändradt. I enlighet med detta utlåtande utfärdades den 7 December sistlidet år Kongl. förordningen om expeditionslösen.

Då således frågan om bestämmande af viss tid för tillhandahållande af »expeditioner, som begäras af annan än part», nyligen varit föremål för Kongl. Maj:ts pröfning, och jag i allt fall icke funnit vara lämpligt att härutinnan stadgades den af motionären föreslagna tid, då expeditioner af ifrågavarande slag borde senast vara att tillgå, har jag, ehuru jag tror att motionären haft skäl för klagan öfver att dröjsmål med utfärdande af gravationsbevis å landet stundom egt rum, ansett mig icke kunna tillstyrka bifall till hans, af Utskottet godkända förslag. Men vill jag dock icke nu göra något särskildt yrkande eller derigenom söka hindra att frågan hos Kongl. Maj:t må komma under förnyad pröfning, fastän jag måste betvifla, att dervid skall vinnas hvad af motionären åsyftats.

Herr Hans Andersson: Jag är Utskottet tacksam för det tillmötesgående min motion rönt. Visserligen finnas vid betänkandet

*Angående
ändring i
§ 16 af
gällande
expeditionss-
taxa.
(Forts.)*

*Angående
ändring i
§ 16 af
gällande
expeditionstaxa.
(Forts.)*

fogade ett par reservationer, men äfven dessa äro af beskaffenhet, att de också gifva stöd för motionen. Utskottets ärade ordförande yrkar i sin reservation, att samma tid måtte bestämmas, som af de utaf chefen för Civildepartementet för uppgörande af förslag till ny expeditionstaxa tillsatte särskilda komiterade föreslagits, eller 30 dagar. Desse komiterade yttra emellertid i motiveringen till sitt förslag, att en dylik tidsutdrägt — det vill säga sådan som kan blifva följden af nu gällande, sväfvande bestämmelser i ämnet — kan för den som begärt expeditionen medföra oersättliga förluster; och de föreslå derföre en begränsad tid af trettio dagar, inom hvilken expeditionen senast bör tillhandahållas sökanden. Emot detta förslag anmärktes inom Svea hofrätt, att expeditioner finnas, som det icke är möjligt att utfärda inom den tiden, och derföre fick den gamla bestämmelsen stå kvar. Då nu emellertid flere, som äfven måste anses sakkunnige, vitsordat, att de expeditioner äro ytterst få, som icke hinna utskrifvas inom fjorton dagar, har jag föreslagit, att der detta icke låter sig göra, skall expeditionshafvanden vara skyldig att derom lemna skriftligt bevis, med uppgift jemväl å de hinder som möta. Ett dylikt bevis anser jag vara af mycken vigt, så väl för expeditionshafvanden, som derigenom blir i tillfälle att visa skälen, hvarföre han icke på kortare tid anser sig kunna utfärda expeditionen, som äfven för den sökande, som eljest kunde anse sig vilseledd och böra anföra klagomål mot vederbörande expeditionshafvande, men genom erhållande af ett sådant bevis blir satt i tillfälle att pröfva giltigheten af de anförda skälen. På detta sätt kunna många onödiga klagomål undvikas. Mot den siste ärade talarens skäl mot den föreslagna ändringen, att nemligen expeditionstaxan är så nyligen utfärdad, vill jag endast anmärka, att det stadgande, som jag önskar få ändradt, alldeles icke är något nytt stadgande, utan fans äfven i 1855 års expeditionstaxa. Detta hans skäl anser jag derföre sakna all giltighet.

Att frågan icke är oviktig, synes framgå deraf, att enligt statistiska uppgifterna meddelades år 1882 icke mindre än 50,218 in-teckningar, representerande ett sammanlagdt belopp af 94,380,233 kronor. Antalet lagfarter, grundade på köp, utgjorde samma år 36,273, representerande köpeskillingar å tillhoppa 158,332,018 kronor. Jag förmodar att för de flesta af dessa transaktioner erfordrats gravationsbevis; och då det kan vara af stor vigt att inom så kort tid som möjligt få ett dylikt bevis, anser jag mig hafva haft fullt fog för min motion, till hvilken jag derföre, Herr Talman, anhåller om bifall.

Öfverläggningen var härmed slutad. Herr Talmannen framställde propositioner dels på bifall till Utskottets hemställan, dels på bifall till den af Herr Bokström afgifna reservation, dels slutligen på bifall till Herr von der Lanckens under öfverläggningen framställda förslag; och förklarade Herr Talmannen sig anse den förstnämnda propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering blef emellertid begärd och företogs, sedan till kontraposition antagits bifall till Herr von der Lanckens förslag, i enlighet med följande nu uppsatta och af Kammaren godkända omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad Andra Tillfälliga Utskottet hemställt i Utlåtandet N:o 4 (i samlingen N:o 7), röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kammaren bifallit det af Herr von der Lancken, under öfverläggningen, i ämnet framställda yrkande.

Omröstningen utföll med 116 Ja mot 36 Nej; varande alltså Utskottets hemställda bifallen; och skulle, jemlikt 63 § 3 mom. Riksdagsordningen, detta beslut genom utdrag af protokollet Medkammaren delgifvas.

§ 4.

Föredrogs Stats-Utskottets Utlåtande N:o 16, i anledning af Riksdagens år 1883 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning af statsverkets samt andra af allmänna medel bestående fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1881.

§ 1.

Bifölles.

§ 2.

Lades till handlingarne.

§§ 3—9.

Biföllos.

§ 10.

Lades till handlingarne

§ 11.

Bifölles.

§ 12.

Lades till handlingarne.

§ 5.

Föredrogs Banko-Utskottets Memorial N:o 2, angående verkställd granskning af Riksbankens tillstånd och förvaltning.

Utskottets deri gjorda hemställan bifölls; hvarjemte det i memoriallet gjorda slutliga tillkännagifvande lades till handlingarne.

§ 6.

På framställning af Herr Talmannen och i enlighet med derom vid sammanträde mellan Herrar Talmän träffad öfverenskommelse beslöt Kammaren att nästkommande Onsdag den 5 i denna månad företaga val dels af tjugufyra valmän för utseende af Riksdagens fullmäktige i Riksbanken och Riksgäldskontoret jemte deras suppleanter, och dels af sex suppleanter för nämnde valmän.

§ 7.

Föredrogs och bifölls Lag-Utskottets Memorial N:o 22, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut beträffande Utskottets Utlåtande N:o 13, öfver väckta motioner om ändrad lydelse af 19 och 117 §§ skiftesstadgan.

§ 8.

Samma Utskotts Memorial N:o 23, i anledning af Andra Kammarrens återremiss af Utskottets utlåtande N:o 17, öfver väckt motion om ändrad lydelse af § 25 i förordningen om landsting den 21 Mars 1862, hvilket memorial härefter föredrogs, lades till handlingarne.

§ 9.

Till bordläggning anmäldes följande inkomna ärenden:

Lag-Utskottets Utlåtande N:o 28, i anledning af väckta motioner om ändrade grunder för den kommunala rösträtten; och

Riksdagens kanslideputerades Memorial N:o 2, angående räkning för litografering och tryckning m. m. af en karta, bilagd en utaf Herr Stjernspetz väckt motion.

Dessa ärenden skulle uppföras främst å föredragningslistan för nästa sammanträde.

§ 10.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

Herr <i>J. Jonasson</i> i Rassebygd under 14 dagar f. o. m. den 28 dennes.				
Herr <i>J. Andersson</i> i Häckenäs	9	”	”	6
Herr <i>J. G. Granlund</i>	8	”	”	4

Herr <i>A. Andersson</i> i Smedbyn under 14 dagar f. o. m. den 15 dennes.				
Herr Friherre <i>I. Koskull</i>	10	”	”	6
Herr <i>E. Olsson</i>	12	”	”	11
Herr <i>Sv. Andreasson</i>	10	”	”	3
Herr <i>A. P. Danielson</i>	12	”	”	20
och Herr <i>P. Nilsson</i> i Råby	9	”	”	5

Kammarens ledamöter åtskildes kl. $\frac{3}{4}$ 9 e. m.

In fidem

H. A. Kolmodin.